

Poznámky k rozšíření druhů *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 a *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) v České republice (Coleoptera: Clambidae)

Milan Boukal¹ & Karel Rébl²

¹Kpt. Bartoše 409, CZ-530 09 Pardubice; e-mail: milanb@seznam.cz

²Žižkovo náměstí 976, CZ-271 01 Nové Strašecí; e-mail: k.rebl@seznam.cz

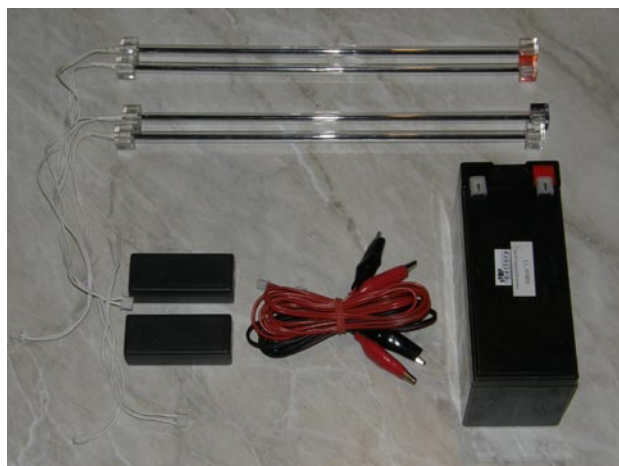
BOUKAL M. & RÉBL K. 2016: Poznámky k rozšíření druhů *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 a *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) v České republice (Coleoptera: Clambidae) (Notes to the distribution of the species *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 and *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) in the Czech Republic (Coleoptera: Clambidae)). – Západočeské entomologické listy, 7: 42–45. Online: <http://www.zpcese.cz/entolisty/entolisty.html>, 2-12-2016.

Abstract. The first record of the species *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 in the Czech Republic and the first record of the species *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) in Bohemia (Czech Republic) are presented. The paper gives precision to ecology of the both species and supplements the data regarding the distribution of these species.

Key words: Coleoptera, Clambidae, *Clambus lohsei*, *Clambus simsoni*, Czech Republic, faunistics, ecology, distribution, new records

ÚVOD

Celosvětově je v čeledi Clambidae známo přes 170 druhů (např. ENDRÖDY-YOUNGA 1990). V České republice je z čeledi Clambidae dosud potvrzen výskyt dvou podčeledí, Calyptomerinae a Clambinae. Z podčeledi Clambinae je v České republice znám pouze rod *Clambus* Fischer von Waldheim, 1821 a z podčeledi Calyptomerinae pouze rod *Calyptomerus* Redtenbacher, 1847 (JELÍNEK 1993). Z rodu *Clambus* byl v České republice dosud prokázán výskyt osmi druhů (BOUKAL 2016, BOUKAL & EZER 2016). Společnými znaky pro všechny druhy čeledi jsou

Obr. 1. Sestava UV katodových trubiček (Foto: M. Boukal).

Fig. 1. System of UV cathode tubes (Photo: M. Boukal).

nápadné krytky zadních nohou a chodidlový vzorec 4–4–4. Velikost zástupců čeledi se pohybuje od 0,7 do 2 mm a všechny druhy jsou letuschopné. Brouci za soumraku létají a bývají obvykle chytáni do různých typů letových pastí, včetně lapačů připevněných na automobilech (např. JOHNSON 1997, CUPPEN & VORST 2001 a další). Všechny druhy se živí různými druhy plísni (např. HANGAY & ZBOROWSKI 2010).

V České republice byly druhy *Clambus lohsei* a *Clambus simsoni* nalezeny během průzkumu Vysokomýtska, kdy byla použita přenosná světelná sestava složená ze čtyř vysokonapěťových katodových UV trubiček (každá trubička s výkonem 3,5 W/12 V) (Obr. 1). Některé kusy *Clambus simsoni* byly také nalezeny během dlouhodobého průzkumu chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace Křivoklátsko.

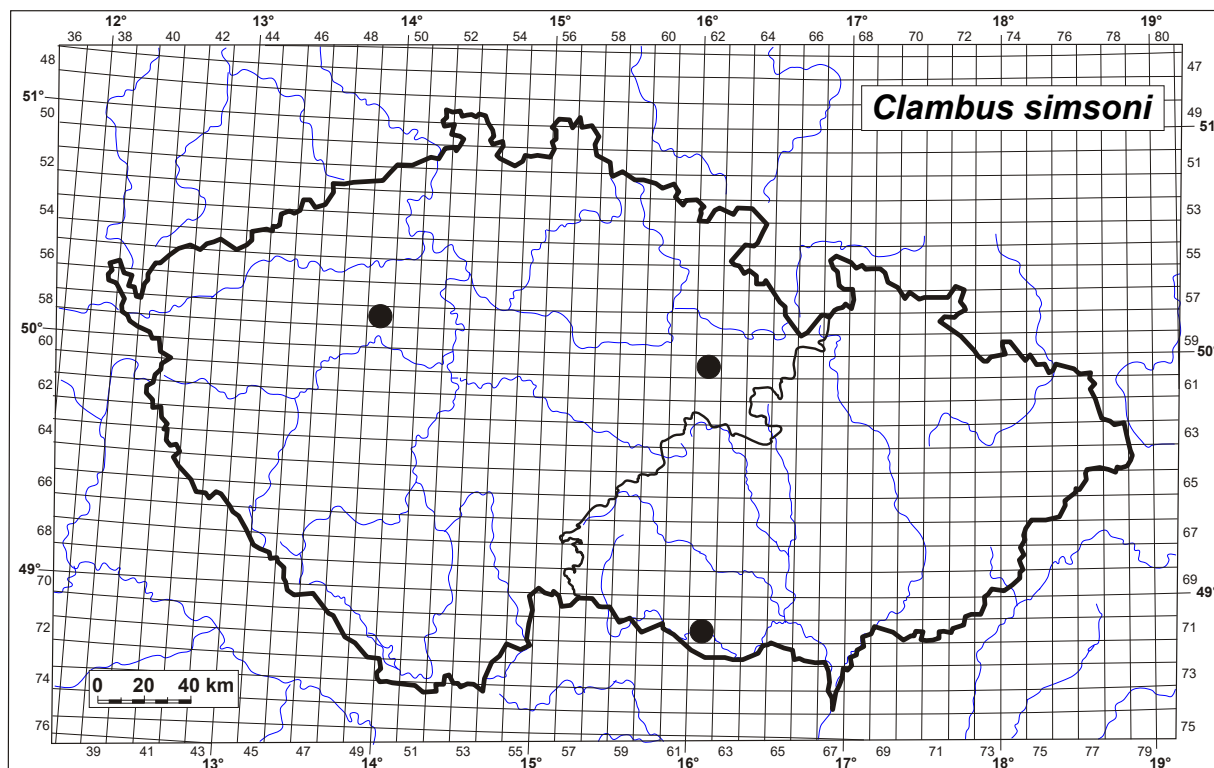
PŘEHLED NÁLEZŮ

Clambus simsoni (Blackburn, 1902) (Obr. 2)

Bohemia centr., Pecínov (5849c), zahrada, na UV světlo, 10.VI.2016, 2 ♀♀; ibidem 30.VII.2016, 1 ♂, 1 ♀, H. Wachtl leg., K. Rébl coll.; Lány (5849d), Lánská obora, pastvina se solitárními stromy, na UV světlo, 20:45–21:30 hod., 21 °C, 3.VIII.2016, 1 ♀, K. Rébl leg. et coll.; Bohemia or., Džbánov (6062d), GPS: 49°55.277'N, 16°09.005'E, les Hájek (listnatá část), na UV světlo, 21:00 hod., 31 °C, 325 m n. m.,

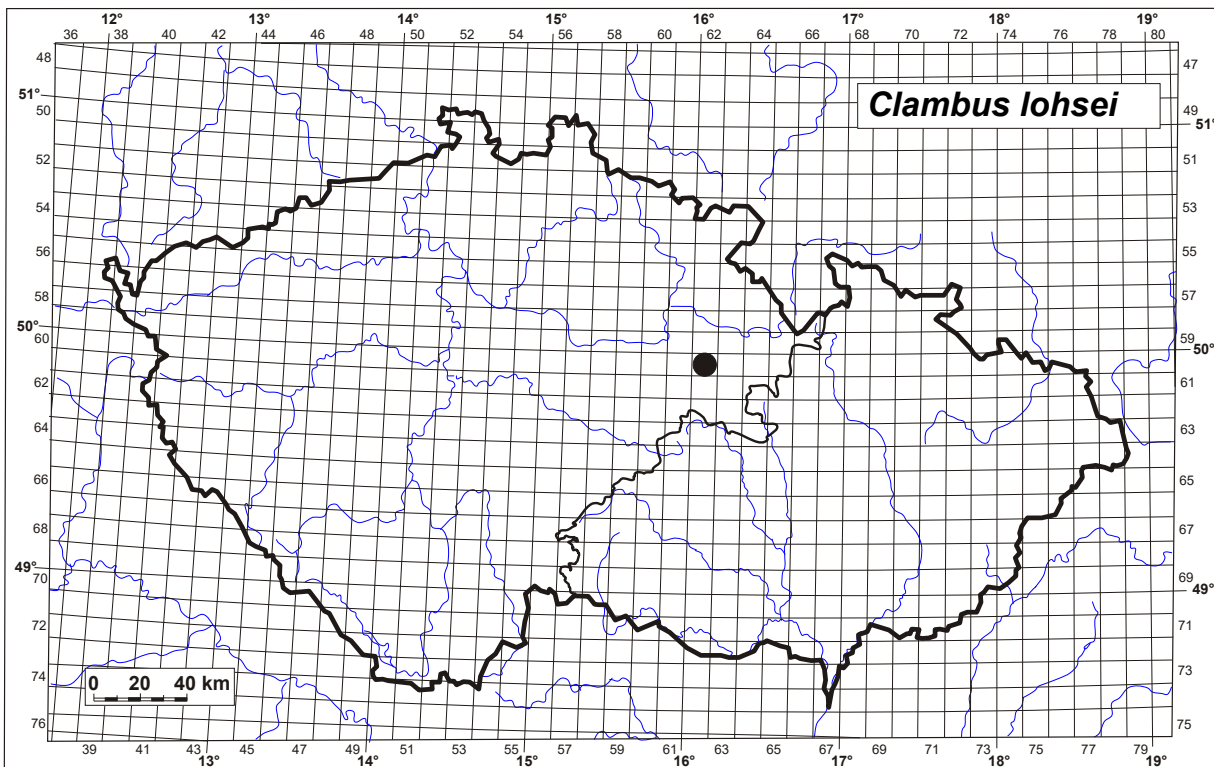
24.VI.2016, 1 ♀; ibidem 21:00 hod., 22 °C, 1.VII.2016, 2 ♂♂, 3 ♀♀, M. Boukal leg. et coll. Vše M. Boukal det. Z České republiky jej z Moravy poprvé uvedl BOUKAL (2016). **Nový druh pro Čechy.** Druh *Clambus simsoni* byl popsán z Tasmánie, vyskytuje se i v Austrálii (ENDRÖDY-YOUNGA 1974, 1990).

V Evropě byl poprvé zjištěn v jižním Švédsku v roce 1987 (GILLERFORS 1988, JOHNSON 1997). V roce 1993 byl poprvé nalezen v Jihoafrické republice (BRANDSTETTER & KAPP 1994). Kromě Švédska je v Evropě uváděn také z Francie, Holandska, Německa, Rakouska, Velké Británie (LÖBL & SMETANA 2006), Špa-

Obr. 2. Známý výskyt *Clambus simsoni* na území České republiky.

Fig. 2. Known distribution of *Clambus simsoni* in the Czech Republic.

Obr. 3. Známý výskyt *Clambus lohsei* na území České republiky.

Fig. 3. Known distribution of *Clambus lohsei* in the Czech Republic.

nělska (FERNÁNDEZ 2013) a České republiky (BOUKAL 2016). Vzhledem k šíření tohoto nepůvodního druhu Evropou se dá předpokládat jeho výskyt na většině území České republiky. Ukazuje se, že druh je velmi mobilní, aktivuje za soumraku a může být na lokalitách potvrzen i za pomoci UV světla nebo za využití různých typů letových pastí.

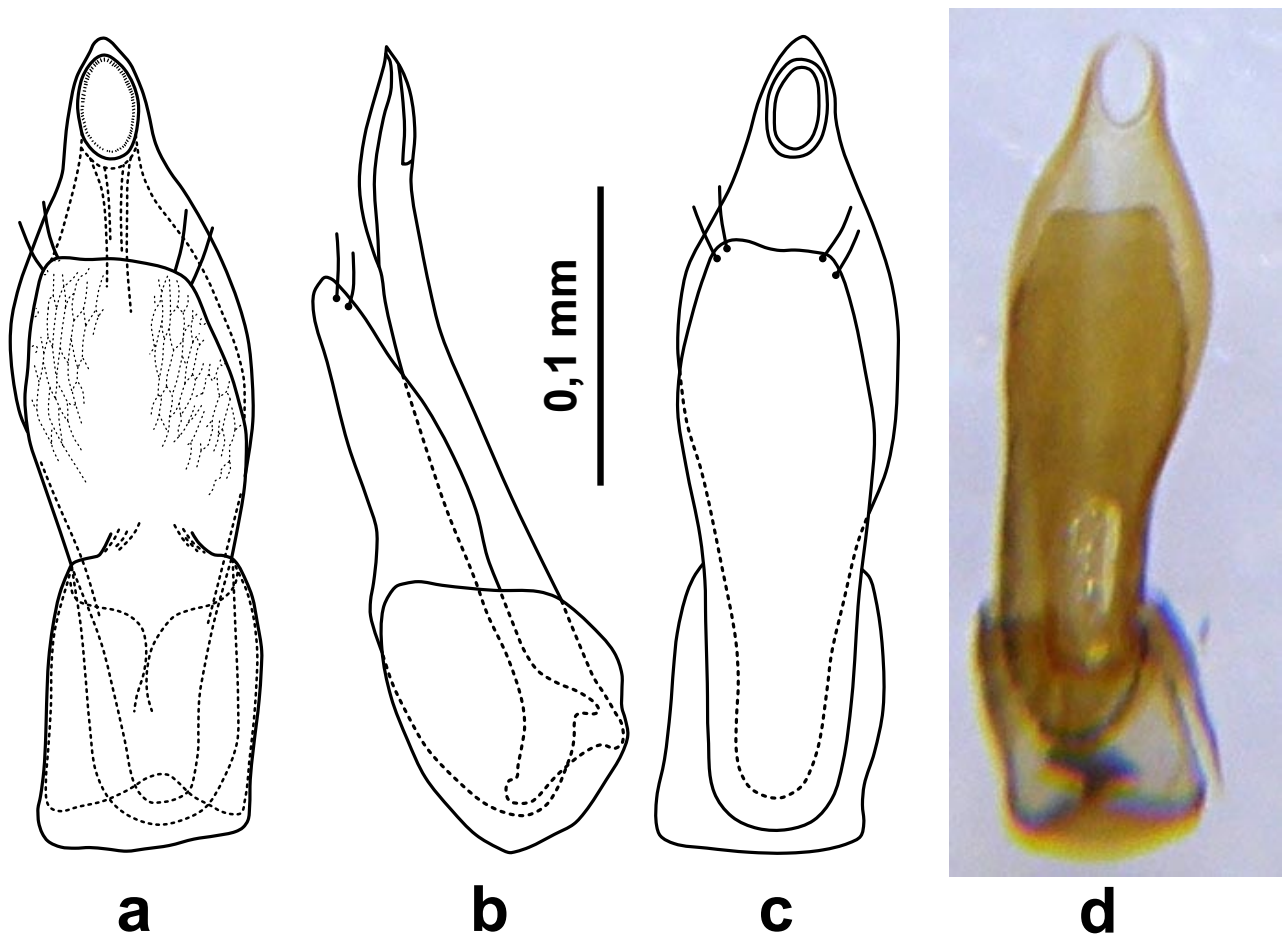
Clambus lohsei Meybohm, 2004 (Obr. 3)

Bohemia or., Džbánov (6062d), GPS: 49°55.277'N, 16°09.005'E, les Hájek (listnatá část), na UV světlo, 21:00 hod., 31 °C, 325 m n. m., 24.VI.2016, 1 ♂, M. Boukal leg., det. et coll. **Nový druh pro Českou republiku.**

Druh *Clambus lohsei* byl popsán teprve nedávno z okolí Hamburku (MEYBOHM 2004). Autor popisu jej v rámci rodu zařadil ke skupině druhů s ochlupenými krovkami a štítem. Ve střední Evropě patří do této skupiny ještě druhy *C. armadillo* (DeGeer, 1774), *C. pilosellus* Reitter, 1876, *C. pubescens* Redtenbacher, 1847 a *C. simsoni*. Druh *C. simsoni* se jednoduše odlišuje charakteristickým výřezem na konci posledního zadečkového ventritu (u obou pohlaví)

(BOUKAL 2016). Tento výřez se u našich dlouze ochlupených druhů vyskytuje ještě u druhu *C. armadillo*, avšak u něj je mnohem méně výrazný. Druhy *C. armadillo* a *C. pilosellus* se také liší od ostatních druhů drobným tečkováním vrcholové části krovek, přičemž toto tečkování je stejné, jako ve zbývající části krovek. Naproti tomu mají druhy *C. lohsei*, *C. pubescens* a *C. simsoni* tečkování vrcholové části krovek oproti zbývající části krovek velmi husté. Každopádně dosud nejsou známy seriózní vnější determinační znaky odlišující druhy *C. lohsei* a *C. pubescens*. Bezpečné znaky byly prozatím zjištěny jen na samčích genitáliích (Obr. 4).

Rozšíření druhu *C. lohsei* prozatím není přesně známo, ale ukazuje se, že bude zřejmě poměrně široce rozšířen, pouze nebyl odlišován od druhu *C. pubescens*. Druh byl dosud prokázán z Finska (MARTIKAINEN & RUTANEN 2012), Německa (MEYBOHM 2004), Polska (JAŁOSZYŃSKI et al. 2011) a Ruska (MARTIKAINEN & RUTANEN 2012). MARTIKAINEN & RUTANEN (2012) uvádí, že druh *C. lohsei* je dnes na jihu Finska široce rozšířen a studiem sbírkového materiálu se ukázalo, že první kusy zjištěné na území Finska

Obr. 4. Samčí genitálie *Clambus lohsei*: a – upraveno podle JAŁOSZYŃSKI et al. (2011), b–c – upraveno podle MEYBOHM (2004), d – fotografie genitálií exempláře ze Džbánova, Česká republika (Foto: M. Boukal).
 Fig. 4. Male genitalia of *Clambus lohsei*: a – modified from JAŁOSZYŃSKI et al. (2011), b–c – modified from MEYBOHM (2004), d – photo of genitalia of the specimen from Džbánov, Czech Republic (Photo: M. Boukal).

pochází z roku 1975; v současnosti jde o nejběžnější finský lesní druh čeledi Clambidae ze skupiny dlouze ochlupených. Podle stejných autorů je ve Finsku nejčastěji nalézán v usychajících osikovo březových lesích, avšak jeho přesná bionomie je dosud neznámá. MARTIKAINEN & RUTANEN (2012) uvádí, že druh *C. lohsei* byl nejčastěji loven pomocí sítí připevněných na automobilech (tzv. „car-net“ nebo „autoke-scher“). Údaje z Ruska (MARTIKAINEN & RUTANEN 2012) pocházejí z letových pastí umístěných po celý červenec 1993 v lese (Russia, Karelia, Korpiselkä-Tolvajärvi).

Dá se předpokládat, že druh *C. lohsei* bude nejen širouce rozšířen v České republice, ale zřejmě i po celé Evropě. Je otázkou, zda se dokonce nemůže jednat o druh do Evropy zavlečený (obdobně jako druh *C. simsoni*), přestože znalosti o rozšíření jednotlivých druhů čeledi dosud nejsou ucelené. Biotopově bude zřejmě i v České republice vázán na lesní biotopy, ovšem při posouzení druhového složení lesa, kde byl český exemplář nalezen, se dá předpokládat, že je pravděpodobně vázán pouze na listnaté lesy, ale ne na konkrétní druhy stromů. Na lokalitě se totiž nenacházejí ani osiky, ani břízy, v okolí nálezu rostou převážně habry, buky a duby (Obr. 5). Na lokalitě proběhla v nedávné době těžba, takže lze doplnit zjištění autorů MARTIKAINEN & RUTANEN (2012), že se druh vyskytuje nejen v lesích usychajících, ale zřejmě všeobecně na lesních plochách s vysokou disturbancí.

PODĚKOVÁNÍ

Za anglický překlad děkujeme D. Trávníčkovi (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně).

LITERATURA

BOUKAL M. 2016: *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Českou republiku

Obr. 5. Biotop *Clambus lohsei* v lese Hájek u Džbánova, Česká republika (Foto: M. Boukal).

Fig. 5. Habitat of *Clambus lohsei* in Hájek forest near Džbánov, Czech Republic (Photo: M. Boukal).

liku (*Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – first record for the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 7: 6–10. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 31-1-2016.

BOUKAL M. & EZER E. 2016: *Calyptomerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Čechy a poznámky k druhům čeledi Clambidae v České republice (*Calyptomerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – first record for Bohemia and notes to the species of the family Clambidae in the Czech Republic) – Západočeské entomologické listy, 7: 32–36. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 3-7-2016.

BRANDSTETTER C. M. & KAPP A. 1994: Interessante Käferfunde aus Vorarlberg (Österreich) und dem Fürstentum Liechtenstein (Coleoptera). – Koleopterologische Rundschau, 64: 279–290.

CUPPEN J. G. M. & VORST O. 2001: An Australian immigrant, *Clambus simsoni*, new to the Dutch fauna. – Entomologische Berichten, 61(4): 52–55.

ENDRÖDY-YOUNGA S. 1974: A revision of the described Australian and New Zealand species of the family Clambidae (Coleoptera) with description of a new species. – Records of the South Australian Museum, 17: 1–10.

ENDRÖDY-YOUNGA S. 1990: Clambidae of New Zealand (Coleoptera: Eucinetoidae). – New Zealand Journal of Zoology, 17: 119–136.

FERNÁNDEZ J. M. D. 2013: *Clambus simsoni* Blackburn, 1902 nuevo para la Península Ibérica (Coleoptera: Clambidae). – Archivos Entomológicos, 8: 31.

GILLERFORS G. 1988: Skallbaggar införda till Sverige med importerad massaved. – Entomologisk Tidskrift, 109: 42–45.

HANGAY G. & ZBOROWSKI P. 2010: A guide to the beetles of Australia. – Csiro Publishing, Collingwood, 238 pp.

JALOSZYŃSKI P., MELKE A. & BUCHHOLZ L. 2011: Dwa gatunki Clambidae (Coleoptera) nowe dla Polski. – Wiadomości Entomologiczne, 30(1): 31–36.

JELÍNEK J. 1993: Clambidae. P. 64. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. – Folia Heyrovskyana, Suppl. 1: 3–172.

JOHNSON C. 1997: *Clambus simsoni* Blackburn (Col., Clambidae) new to Britain, with notes on its wider distribution. – Entomologist's Monthly Magazine, 133: 161–164.

LÖBL I. & SMETANA A. (eds) 2006: Catalogue of Palaearctic Coleoptera, 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 690 pp.

MARTIKAINEN P. & RUTANEN I. 2012: Suomen rahtukuoriaiset (Coleoptera: Clambidae) (The family Clambidae in Finland (Coleoptera)). – Sahlbergia, 18(1): 15–22.

MEYBOHM H. 2004: *Clambus lohsei* n. sp. aus der Umgebung von Hamburg (Coleoptera, Clambidae). – Entomologische Blätter, 100: 13–18.

Obdrženo do redakce: 25.8.2016

Přijato po recenzích: 13.11.2016